

Національний університет
«Острозька академія»

Co-funded by
the European Union

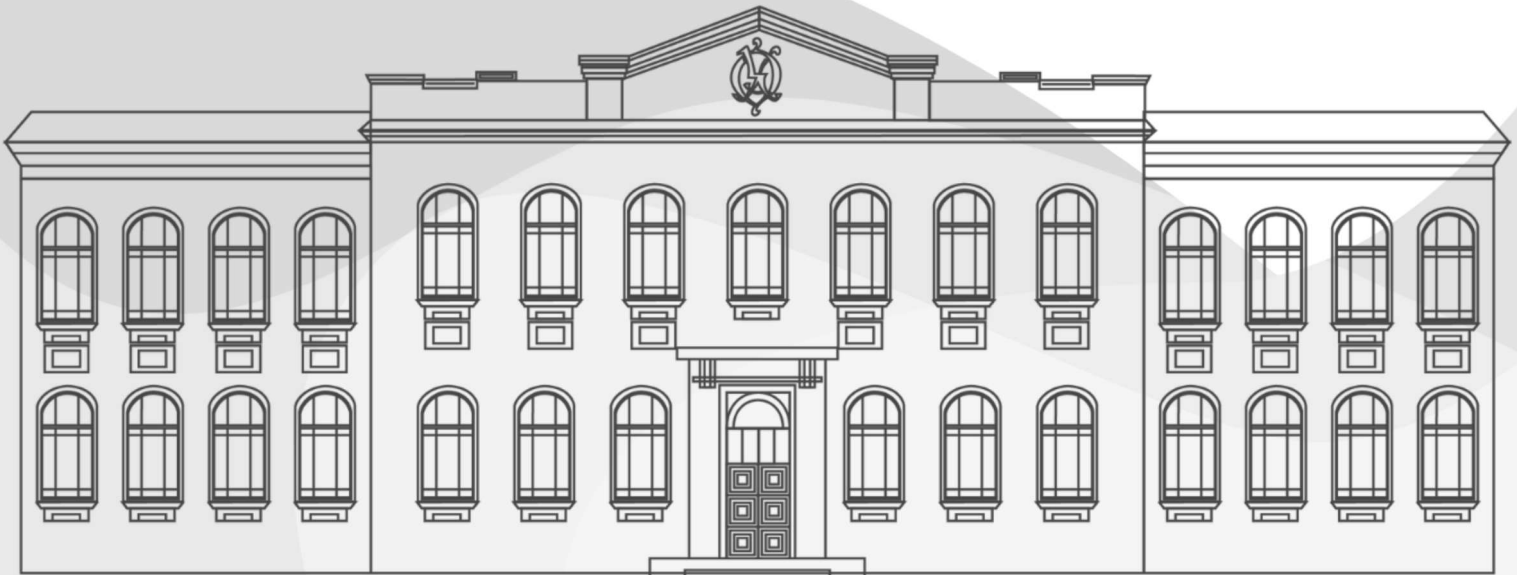
Міністерство освіти і науки України

Навчально-науковий інститут права ім. І. Малиновського
Центр досконалості ім. Жана Моне «Хаб європейських рішень»
Науково-дослідний центр вивчення наукової, освітньої,
громадської та політичної спадщини академіка І. Малиновського

МАТЕРІАЛИ
XII Міжнародної
науково-практичної конференції

МАЛИНОВСЬКІ ЧИТАННЯ

27–28 листопада 2025 року

Острог
Видавництво Національного університету «Острозька академія»
2025

УДК 34(063)

ББК 67

НЗ4

Друкується за ухвалою вченої ради
Навчально-наукового Інституту права ім. І. Малиновського
Національного університету «Острозька академія»
(протокол № 5 від 09 грудня 2025 року)

Редколегія випуску:

Дробуш І. В., доктор юридичних наук, професор, Національний університет «Острозька академія»
(головний редактор);

Блащук Т. В., кандидат юридичних наук, доцент, Національний університет «Острозька академія»;

Матвійчук М. А., доктор філософії в галузі права, доцент, Національний університет «Острозька академія»;

Кралуєк П. М., доктор історичних наук, професор, Національний університет «Острозька академія»;

Балацька О. Р., кандидат юридичних наук, професор, Національний університет «Острозька академія»;

Михальчук Б. С., доктор філософії в галузі права, Національний університет «Острозька академія»;

Лотиш Т. В., доктор філософії в галузі права, Національний університет «Острозька академія»;

Скарбарчук О. Г., доктор філософії в галузі права, Національний університет «Острозька академія».

Матеріали XII Міжнародної науково-практичної конференції «Малиновські читання» (м. Острог, 27–28 листоп. 2025 р.) / ред. кол.: Дробуш І. В., Блащук Т. В., Матвійчук М. А. Острог: Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2025. 415 с.
DOI:10.25264/09.12.2025

У збірнику опубліковано матеріали XII Міжнародної науково-практичної конференції «Малиновські читання» у межах Саміту «Європейські виклики та рішення» (м. Острог, 27–28 листопада 2025 року) на актуальну правову та державну проблематику. Наведені тези науковців будуть цікаві як дослідникам питань історії, права та держави, так і практикам, викладачам, аспірантам і студентам. Конференція відбувалася у межах грантового освітнього проекту Hub of the EU solutions, що співфінансується Європейським Союзом (101127578 —HEUS — ERASMUS-JMO-2023-HEI-TCH-RSCH).

The collection contains materials from the XII International Scientific and Practical Conference 'Malynovskyi Readings' held as part of the 'European Challenges and Solutions' Summit (Ostrog, 27–28 November 2025) on topical legal and state issues. The abstracts and articles by scholars will be of interest to researchers in the fields of history, law and state, as well as practitioners, teachers, postgraduates and students. The conference was held as part of the Hub of the EU Solutions grant-funded educational project, co-financed by the European Union (101127578 —HEUS — ERASMUS-JMO-2023-HEI-TCH-RSCH).

Фінансується Європейським Союзом. Проте висловлені погляди та думки належать лише автору(ам) і не обов'язково відображають Європейський Союз або Виконавче агентство з питань освіти та культури. Ні Європейський Союз, ні орган, що надає гранти, не можуть нести відповідальність за них.

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

© Автори, 2025

© Видавництво Національного університету
«Острозька академія», 2025

Домникова В. О.,

здобувачка вищої освіти Одеського державного університету внутрішніх справ

ЗАХИСТ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ ПРИ ВИКОРИСТАННІ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ

В умовах сьогодення новітні технології стрімко розвиваються та дозволяють оптимізувати робочий час, зокрема поява штучного інтелекту внесла в повсякденне життя людей свої корективи. 5 листопада 2024 року Прес-офіс Міністерства цифрової трансформації України опублікував допис стосовно розробки рекомендацій для користування технологіями штучного інтелекту задля попередження можливого порушення авторських прав. У Рекомендаціях щодо відповідального використання штучного інтелекту виокремлено нормативно-правове регулювання даного питання в Україні. [1]

Дослідження активного розвитку штучного інтелекту здійснили молоді науковці Малетова О.С., Уткіна М.С, Гудков С.М., у своїй науковій статті «Трансформація захисту прав інтелектуальної власності в епоху штучного інтелекту: виклики для українських дослідників та наукових установ». Серед ключових аспектів їх дослідження можна виділити можливість використання штучного інтелекту для автоматизації збору та аналізу великого обсягу інформації, що є корисним в освітньому процесі, але і несе певні ризики у питаннях встановлення першоджерел та авторства роботи із використанням штучного інтелекту. [2, с. 21-22]

Закон України «Про авторське право і суміжні права» зазнав значних змін, зокрема стаття 33 цього закону визначає право особливого роду (*sui generis*) та визначає поняття неоригінального об'єкта, який згенерований комп'ютерною програмою без участі фізичної особи і акцентує увагу, що твори, які створені фізичними особами з використанням комп'ютерної програми не вважаються неоригінальними. Цей аспект є важливим, адже творчий внесок людини не знецінюється і може бути об'єктом прав інтелектуальної власності. [3]

Зазначені зміни можуть досить сильно вплинути на процес подальшої цифровізації, тому що Законодавець також визначає відповідальність за порушення права особливого роду (*sui generis*), особи, які мають це право, можуть звернутися до суду за захистом авторського та/або суміжних прав до суду з будь-якими вимогами, не забороненими законом, які визначені у статті 55 Закону України «Про авторське право і суміжні права». На жаль, поки відсутня судова практика щодо захисту права особливого роду, але вже наявні певні спроби нормативного регулювання використання штучного інтелекту в освітньому процесі.

До Верховної Ради України надійшов проєкт Закону «Про внесення змін до Закону України «Про авторське право і суміжні права» для забезпечення та реалізації освітнього процесу №10082 від 22 вересня 2023 року. У даному законопроєкті пропозиції стосуються доповнення загальних випадків вільного використання творів, задля покращення освітнього процесу. Автор законопроєкту пропонує розширити використання навчальних матеріалів задля покращення освітнього процесу та використовувати літературні твори в збірниках навчального характеру, що використовуються для забезпечення та реалізації освітнього процесу, в обсязі, що не перевищує в цілому одного авторського аркуша з творів одного автора. Також пропонується дозволити вільно використовувати твори без дозволу суб'єктів авторського права і безоплатно, але із зазначенням імені автора і джерела запозичення, якщо воно вказане в такому джерелі. [4]

На мою думку прийняття таких змін покращило б освітній процес, тому що кількість навчальних матеріалів та можливість їх використання в освітньому процесі є запорукою високого рівня знань молоді та є надією на світле майбутнє.

Проблематика питання захисту прав інтелектуальної власності полягає у використанні штучного інтелекту і відсутності нормативного врегулювання його використання саме у науковій діяльності, адже відповідно до частини 1 статті 6 Закону України «Про авторське право і суміжні права» об'єктами авторського права є твори у сфері літератури, мистецтва, науки. Іноді стає проблемою довести своє право авторства на той чи інший науковий твір, який потім може використовуватись у освітньому процесі. У даному випадку є доречним спосіб захисту – визнання права. Звертаючись до судової практики прикладом можна розглянути справу № 639/3007/18, Провадження № 2/639/15/22.

11 червня 2018 року до Жовтневого районного суду м. Харкова надійшла позовна заява до ТОВ Видавництво «Ранок» про захист авторських прав і виплату компенсації за використання його фото акваріуму (зроблене у 2010 році) у книзі видавництва. Позивач вимагав визнати порушення, стягнути 74 460 грн. компенсації, заборонити подальше використання фото та зобов'язати відповідача опублікувати відомості про порушення. Порушення виявлено у книзі, подарованій позивачу 12.06.2017 року. Суд частково задовольнив позов: визнано порушення, стягнуто компенсацію 37 230 грн., заборонено подальше використання фото, зобов'язано відповідача опублікувати відомості про порушення, а також стягнуто судовий збір (2 860 грн.) та витрати на експертизу (10 990 грн.). [5]

Отже, Закон України «Про авторське право і суміжні права» забезпечує нормативне регулювання права особливого роду (*sui generis*) та визначає поняття неоригінального об'єкта, але творчі здібності автора та їх використання забезпечує збереження права інтелектуальної власності на результат його творчості, тобто об'єкт права інтелектуальної власності. Використання штучного інтелекту поки не достатньо врегульовано, але перші кроки до цього вже зроблено, що є вираженням

змін до Закону України «Про авторське право і суміжні права». Проект Закону «Про внесення змін до Закону України «Про авторське право і суміжні права» для забезпечення та реалізації освітнього процесу №10082 від 22 вересня 2023 року є досить перспективним, він може значно допомогти у покращенні рівня освітнього процесу. З огляду на судову практику, можу зробити висновок, що вона досить розвинена і забезпечує можливість огляду варіативності застосування норм чинного законодавства виходячи з різних обставин.

Список використаних джерел:

1. Використовуйте штучний інтелект без порушення права інтелектуальної власності: рекомендації для розробників, користувачів і правовласників контенту. URL: <https://thedigital.gov.ua/news/technologies/vikoristovuyte-shtuchniy-intelekt-bez-porushennya-prava-intelektualnoi-vlasnosti-rekomendatsii-dlya-rozrobnikiv-koristuvachiv-i-pravovlasnikiv-kontentu>
2. Малетова О.С., Уткіна М.С., Гудков С.М. Трансформація захисту прав інтелектуальної власності в епоху штучного інтелекту: виклики для українських дослідників та наукових установ // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право». – 2024. – Вип. 85: ч. 3. – С. 16-22. URL: <https://visnyk-juris-uzhnu.com/wp-content/uploads/2024/11/4-2.pdf>
3. Про авторське право і суміжні права: Закон України від 01.12.2022р. №2811-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-20#n163>
4. Проект Закону «Про внесення змін до Закону України «Про авторське право і суміжні права» для забезпечення та реалізації освітнього процесу №10082 від 22 вересня 2023 року. URL: Картка законопроекту – Законотворчість
5. Рішення № 102715956, 24.01.2022, Жовтневий районний суд міста Харкова. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/102715956>

Бончук В. П.

СОЦІАЛЬНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ У СВІТЛІ СТАНДАРТІВ ЄС.....160

Васіна А. О.

ВПЛИВ ВОЄННОГО СТАНУ НА СУДОВИЙ ЗАХИСТ ЦИВІЛЬНИХ ПРАВ.....163

Висоцький С. О.

ДОТРИМАННЯ ПРИНЦИПУ ПРОПОРЦІЙНОСТІ ПІД ЧАС ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗАГАЛЬНОСУСПІЛЬНИХ ІНТЕРЕСІВ НА РИНКУ ПРИРОДНОГО ГАЗУ УКРАЇНИ.....166

Волколуп О. О.

НЕДЕРЖАВНЕ ПЕНСІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ: ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ.....171

Гринько А. Р.

ДО ПИТАННЯ ПРО САМОЗАХИСТ ЦИВІЛЬНИХ ПРАВ В УМОВАХ РЕКОДИФІКАЦІЇ ЦИВІЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ.....174

Діміч М. О.

ФОРМИ ВІДПЛАТНОСТІ ЗА ДОГОВОРОМ ДОВІЧНОГО УТРИМАННЯ (ДОГЛЯДУ).....178

Домникова В. О.

ЗАХИСТ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ ПРИ ВИКОРИСТАННІ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ.....181

Лук'янченко Є. В.

СТАНОВЛЕННЯ ІНСТИТУЦІЙ ПРОТИДІЇ ДЕЗІНФОРМАЦІЇ ТА ПРОПАГАНДИ В УКРАЇНІ.....184

Завадська У. О.

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ЦИВІЛЬНИЙ КОДЕКС: РЕАЛЬНІСТЬ ЧИ УТОПІЯ?.....187

Казанчук Д. В.

ОСОБЛИВОСТІ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА НЕВИПЛАТУ ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ, СТИПЕНДІЇ, ПЕНСІЇ ЧИ ІНШИХ УСТАНОВЛЕНИХ ЗАКОНОМ ВИПЛАТ.....190